

ФІЛОСОФСЬКА ПОЕМА «МОЙСЕЙ» – ОДНА З ВЕРШИН ТВОРЧОСТІ І.ФРАНКА

МЕТА УРОКУ: розкрити зміст і духовне багатство поеми, пояснити біблійну основу сюжету, допомогти з'ясувати композиційне та ідейне значення прологу як духовного заповіту українського народу; з'ясувати, хто з письменників і діячів мистецтва звертався до образу Мойсея; розвивати навички аналізу ліро-епічного твору та вміння визначати його художні особливості; закріпити вивчене про поему та віршові розміри ; виховувати в учнів любов до України

Тема СР: сприяти розвитку особистості, її соціальної активності; спрямовувати учнів на засвоєння певних соціальних взірців і цінностей; формувати поняття щодо проблеми лідерства, позитивне ставлення до знання як цінності, формувати кругозір; розвинути установки щодо визначення цінностей лідера, до вдосконалення власних рис характеру, до уміння брати на себе відповідальність; вчити учнів приймати рішення, проявляти свою реакцію на події й факти навколишнього світу; допомогти в усвідомленні вибору життєвих цілей, у визначенні стратегії самореалізації та самовдосконалення свого «я».

ТИП УРОКУ: урок засвоєння нових знань.

ОБЛАДНАННЯ: портрет письменника, текст поеми, аудіо текст, ілюстрації до твору, картини, музичні твори, кінофільм, картки з тестовими завданнями.

ХІД УРОКУ

Воздвигне Вкраїна свогого Мойсея!

Павло ТИЧИНА

I. Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань учнів

Аж зігнувся під праці вагою,
Але долі важкій не піддався.
За добро і за правду до бою
Все готов, він поліг головою,
Але духом в безсмертя піднявся.

Б.Лепкий

Життя багатьох українських письменників без перебільшення можна назвати подвигом. Серед них – Іван Франко, людина палкого серця, високих душевних поривань, щирих уболівань за долю українців; людина, творчість якої не може залишати байдужим, а особистість не може не викликати захоплення.

1. Які зразки громадянської лірики І.Франка ми вивчали на попередньому уроці?
2. Якими почуттями наповнені рядки з вірша «Декадент»:
...Я син народу,
Що вгору йде, хоч був запертий в льох.
Мій поклик праця, щастя і свобода...
3. Який провідний мотив вірша І.Я.Франка «Розвивайся ти, високий дубе»?

III. Мотивація навчальної діяльності учнів. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

На уроці ми перегорнемо сторінки твору, який не втрачає актуальності сьогодні, хоч написаний майже сто років тому. Це поема “Мойсей” – заповіт українському народові.

Ми часто називаємо І.Франка Великим Каменярем і не завжди пам’ятаємо, що сучасники бачили в ньому свого Мойсея – вождя, пророка.

Отже, тема нашого уроку: “Філософська поема “Мойсей” – одна з вершин творчості І.Франка”

 У вигляді вправи «Продовж речення» з’ясувати, що очікують учні від уроку.

Як і Шевченкове послання “І мертвим, і живим...”, поема І.Франка змушує замислитись: як жити українцям, на яких шляхах шукати щастя, яким лідерам довірити долю нації. Недаремно Олександр Білецький назвав її заповітом українському народові з метою нагадати, що навіть із віковичного рабства завжди є вихід.

Епіграфом уроку є слова Павла Тичини “Воздвигне Україна свого Мойсея! Пояснити його розуміння.

IV. Сприйняття і засвоєння учнями нового навчального матеріалу.

Поштовхом для написання твору стала Революція 1905р. в Російській імперії. І.Франко розумів, що настав час великих перемін, тому поставив перед собою завдання: зробити все, щоб витворити з величезної етнічної маси українського народу українську націю, здатну до самостійного культурного і політичного життя.

Саме ця проблема – формування нації – є основоположною в поемі “Мойсей”.

 Джерела для написання.

- 1) Біблія. Старий Заповіт (життєпис Мойсея – основа сюжету поеми).
- 2) Апокрифічна легенда про Азазеля (Біблія. Книга левітів, розділ 15, с. 5-10).
- 3) Міф про Оріона.
- 4) Притча про терен (дерева = народи, терен = обраний Богом народ).

✚ А які ще життєво важливі для українців проблеми порушуються у творі?

Варіант відповіді

1. Народ може стати нацією тільки з вірою в Бога, у його доброту і мудрість, а також у своє високе покликання й щасливе майбутнє.

2. Треба бути готовими на тяжкі випробування й жертви заради свободи.

3. Смертельно небезпечно для народу спокушатися на підступні обіцянки лукавих псевдовождів, бо насправді їхня єдина мета – влада, вони ведуть до катастрофи.

4. Істинні духовні провідники в жодному разі не повинні впадати у відчай і зневіру. Бо посіяні ними в людських душах зерна правди й добра рано чи пізно проростуть.

Проблематика:

- ✚ вождь і суспільство;
- ✚ митець і суспільство;
- ✚ людина і суспільство;
- ✚ добро і зло;
- ✚ воля і рабство;
- ✚ матеріальне і духовне;
- ✚ юрба і народ;
- ✚ самотність і натовп;
- ✚ мрії і дійсність;
- ✚ сумніви і віра;
- ✚ людина в історії

✚ Робота над тезами статті Уласа Самчука "Нарід чи чернь?" (1941).

1. Хто ми? Нарід чи чернь? Нація чи маса?.. Організована, свідома, вигранена збірна одиниця без'язиких і безликих постатей?

2...не переконані внутрішньо, що весь той людський матеріал...вповні заслуговує на назву нарід. З жалем стверджуємо, що величезна маса живих людиноподібних істот не розуміє і не усвідомлює в собі двох дуже важливих і основних елементів: людську гідність і національну свідомість.

3. Почувати себе людиною,, почувати себе свідомим у всіх своїх вчинках - значить зламати самих себе, це значить втратити основний стрижень буття, це значить перекреслити своє моральне обличчя.

4. Національна свідомість - це перша передумова широкої, свідомої і творчої чинності взагалі. Денаціоналізована людина не може сильною, не може мати міцного морального хребта, не може бути повним характером.

5...Не все одно, хто як говорить, яким богам молиться, які книжки читає... А коли - все одно, це значить, що ми не нарід, не якась спільна історична збірна сила, а невиразна юрба, сіра маса, вічно принижена без всяких ідеалів чернь.

Твір складається з двох частин – ліричної (“Прологу”) й епічної (сюжетної). Пролог промовисто засвідчує, що поема спроектована в сучасну для автора українську дійсність, адже в ньому І.Франко (який ототожнює себе з ліричним героєм) безпосередньо звертається до рідного народу.

✚ Звучить аудіозапис опери М.Скорика (Пролог до поеми “Мойсей”)

Перші рядки поеми “Мойсей”, мабуть, найповніше виражають стан душі І.Франка. Той народ, який викликає жаль і сором за рабську покірність, беспорядність, убогість і падіння моралі, – це український народ. Автор розкриває очі на нас самих. Ізраїльтяни, яких Мойсей виводить із рабства на шлях свободи, – це ми з вами нинішні: йдемо до берегів рідної обітованої землі, сваримося й сперечаємося: йти вперед чи повернути назад. Під ногами – “бідна аравійська пустеля” – з нестатками, духовною неміччю, слабкою вірою, але й маємо час подумати над своїм буттям. Гляньмо ж на себе очима українського Мойсея – І.Франка.

Щоб зрозуміти потужну силу Прологу, маємо спочатку осмислити другу частину, в основі якої покладено легенду про Мойсея.

✚ Як ви думаєте, чому Франко для художнього осмислення сучасних йому проблем взяв біблійну основу?

Варіант відповіді

До Біблії як до потужного духовного джерела зверталися митці і філософи різних епох :Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш, Леся Українка, Яків Щоголів ...У Біблії шукали відповідей на питання вічні і сьогодення. І.Франко теж цінував Книгу книг, а образ Мойсея тривожив його уяву з 1875 року. За основу сюжету взято біблійну історію про старозавітного пророка.

Мойсей, якого усиновила дочка фараона, через сорок років змушений утікати в країну Мідіян. Коли він пас отару в пустелі, йому з'явився Бог у палаючому кущі і наказав вивести ізраїльський народ з Єгипту в Ханаан. Мойсей згодився виконати Божу волю і пішов в Єгипет. Фараон відмовився відпускати гебреїв-рабів і Бог послав на його країну 10 кар. По десятій карі ізраїльтяни вийшли з Єгипту і сорок років блукали в пустелі Сінаю.

✚ Відомо, що шлях каравану з Єгипту до кордонів сучасного Ізраїлю

займає близько 40 діб. Ізраїльський народ ішов сорок років. Чому?

Варіант відповіді

На це дає відповідь Біблія в книзі Числа, 14 розділ, 29, 33-34 вірші:
"У цій пустині попадають ваші трупи від віку двадцяти літ і вище, що нарікали на Мене. А ваші сини будуть блукати по пустині сорок літ, і відповідатимуть за зраду вашу, аж поки вигинуть ваші трупи на пустині. Числом тих днів, що розвідували ви той Край, сорок день, будете ви нести ваші гріхи по року за день - сорок літ, і пізнаєте, що значить бути покинутими Мною".

Отже, Ізраїль блукав через нарікання, через непослух, через зраду.

Біблійна історія Мойсея — невичерпне джерело тем та ідей для мистецтва. Художники, скульптори, композитори усіх часів і народів у своїх творах використовували біблійну тематику. Домашнім завданням було дослідити, як образ Мойсея розкрито у художній культурі світу.

✚ Презентація учнівського проекту на тему "Образ Мойсея у мистецтві". Короткий зміст проекту:

Художня культура є невід'ємною частиною духовної культури людства. Її основа – мистецтво, яке в художніх образах відображає дійсність.

Метою нашого проекту було дослідити, як у мистецтві інтерпретується образ Мойсея.

Пророк постає перед нами у величних творіннях художників (П.Веронезе, Ф.Гудолла, С.Бурдона – картини "Знаходження Мойсея").

Їх об'єднує біблійна розповідь про народження Мойсея. Фараон наказав вбивати новонароджених хлопчиків, і мати-рабіню, щоб врятувати свого сина, ложить його у сплетений кошик і віддає водам Нілу.

Йому не судилося померти.

Донька фараона, яка купалася в річці, знаходить малюка і виховує як власного сина.

Вражав пророк й іконописців. На іконах Мойсей зображений із німбом над головою, який художники зазвичай відображали над головами святих.

Сучасні художники теж звертаються до образу Мойсея. Нещодавно в Хмельницькому художньому музеї вівський живописець Євген Безніско

представив виставку 55-ти графічних творів «Мойсей». Діалог часу». Художник обрав цікаву манеру виконання. На його картинах серед темноти-сплеску світла і білалінія, яка сквoзить по всіх композиціях, вона означає світло, яке народжується з аркуша.

Надихав образ Мойсея і відомих кінорежисерів.

Знято кінофільм "Пророк Мойсей: Вождь-визволитель", мультфільм "Принц Єгипту".

За поемою «Мойсей» композитори Джоаккіно Россіні, Арнольд Шьонберг,

Мирослав Скорик написали опери.

Сценічне втілення опери Мирослава Скорика було здійснено Львівським театром опери та балету імені Івана Франка 2001 року.

До образу Мойсея у світовій літературі зверталися Альфред де Вінї, французький письменник XIX століття, який написав поему «Мойсей», Юліуш Словацький, польський поет і драматург.

У результаті дослідження ми дійшли висновку: скільки житимуть люди, будуть захоплюватися величию Мойсея, його самозреченістю в ім'я народу, він завжди спонукатиме до пошуку основного сенсу буття і допомагатиме проектувати завтрашній день.

Образ пророка Мойсея проходить майже наскрізно через всю Франкову творчість. Про це свідчать збірки його віршів «З вершин і низин», «Мій Ізмарагд». Мотиви виведення народу з неволі Мойсеєм наявні і в оповіданні «Сойчине крило» і в повісті «Перехресні стежки». Отже, мойсеїзм – справді одна з вічно «нуртуючих» упродовж десятиліть тем творчості І.Франка, а поема «Мойсей» в певному розумінні – його лебедина пісня, творчий задум якої зародився під час перебування поета 1904 року у Римі.

Там його глибоко вразила мармурова скульптура біблійного пророка Мойсея, створена на початку XVI ст. Мікеланджело Буонарроті. Первинно «Мойсей» задумувався як елемент гробниці папи Юлія II. Але із зменшенням кількості статуй у комплексі усипальниці, він став центром композиції.

Статуя Мойсея пройнята мудрістю, владною силою та величезним внутрішнім пафосом. У творі втілено образ людської могутності та зрілості, при цьому світлим мармуром підкреслюється колосальна духовна сила старозавітного героя.

Не існує єдиного трактування образу «Мойсея» Мікеланджело. 1914 року було опубліковано есе Зигмунда Фрейда «„Мойсей“ Мікеланджело», де поза «Мойсея» відображає його обурення від побаченого поклоніння

золотому тільцю:” І розпалився гнів Мойсеїв, і він кинув таблиці із рук своїх, та й розтрощив їх під горою!”.

Саме таким зобразив пророка на своєму полотні Рембрандт 1659 р.

Після цього на 40 днів він зійшов на гору і молився Богу за прощення народу. Коли повернувся, змушений був ховати обличчя, щоб народ не осліп, бо воно було осяяне Божим світлом.

У поемі “Мойсей” через біблійний сюжет Франко розкрив національні, українські проблеми. У символах і підтекстах – роздуми про нелегкий шлях рідного народу до свободи, осмислення психології українців, які віками зазнавали національних утисків.

Символічний зміст твору має глибокий філософський підтекст, отже, за жанром це філософська поема-притча.

Поема— ліро-епічний віршований твір, у якому зображені значні події і яскраві характери, а розповідь героїв супроводжується розкриттям авторських переживань і роздумів.

Притча— це повчальна алегорична оповідь найчастіше філософсько-релігійного змісту, що складається з фабули(сюжету) й моралі. Широко використовуються в Біблії.

Визначить тему твору, ідею.

Варіант відповіді

У передмові до твору І.Франко писав: “Основною темою поеми я зробив смерть Мойсея як пророка, не признаного своїм народом. Ця тема в такій формі не біблійна, а моя власна, хоч і основана на

біблійним оповіданні”.

Ідеєю твору є слова з поеми:

...Вірю в силу Духа

І в день воскресний твого повстання.

Своєрідною композиційною особливістю твору є поєднання різних віршових розмірів: усі 20 пісень (сюжетна частина поеми) написані анапестом, а пролог – ямбом. Також розрізняє дві частини строфічний лад: пісні складаються з катренів (чотирирядкових строф), а пролог – з терцин.

Робота з підручником

Що таке терцина?

Терцина – строфа з трьох рядків п'ятистопового ямба, у якій середній рядок римується з крайніми (1-м і 3-м) рядками наступної строфи. Завершується ж твір, написаний терцинами, окремим рядком, що римується з другим рядком попередньої строфи. Уперше використав терцинну строфіку Данте в “Божественній комедії”.

Робота над змістом поеми

Як засвідчує назва, найважливішим образом поеми є Мойсей – Божий обранець, на якого покладена відповідальність вивести народ Ізраїлю до Палестини. Мойсей – ім'я єгипетського походження, означає "витягнутий або врятований з води", "дитя".

Доказів історичності фігури Мойсея немає. Розповіді про його діяльність зустрічаються тільки в П'ятикнижжі. Там написано, що жив Мойсей 120 років. Сорок років провів у палаці, інші сорок – зі стадами овець в Мідіані, і останні сорок – в мандрах на чолі ізраїльського народу по Синайській пустелі.

Водночас біблійний пророк є втіленням авторського задуму. Поет наблизив художню розповідь про Мойсея до земних проблем, власне, до проблем українців, для яких вибір поведиря нації завжди був непростим.

Яким же постає перед нами Мойсей із перших рядків поеми?

Варіант відповіді

Він немічний і самотній. І. Франко пише:

Се Мойсей, позабутий пророк,

Се дідусь слабосилий,

Що без роду, без стад і жінок

Сам стоїть край могили .

Це роки так змінили його. Внутрішньо, духовно він сильний.

Знайдіть, будь ласка, рядки, що підтверджують це.

*Хоч літа його гнуть у каблук
Із турботами в парі,
Та в очах його все щось горить,
Мов дів блискавки в хмарі.
Хоч волосся все біле, як сніг,
У старечій оздобі,
Та стоять ще ті горді жмутки,
Як два роги на лобі.*

Характерною особливістю у зовнішності Мойсея Мікеланджело є наявність «рогів» — променів світла, що було спричинено помилкою у перекладі Біблії латинською мовою (єврейське слово "каран" - "світиться", перекладено як "керен" - "роги", і пояснюється тим, що в єврейському письмі немає голосних). Риси обличчя гіперболізовані, напівфантастичні. У зовнішньому вигляді простежується духовна міць.

Мойсей постає в поемі як істинний духовний провідник. Він, обранець Божий, має вивести ізраїльський народ з рабської неволі.

В образі пророка простежується вдача самого автора у розумінні місії духовного вождя:

Я ж весь вік свій, весь труд тобі дав
У незломнім завзяттю, –
Підеш ти у мандрівку століть
З мого духа печаттю.

У чому вбачав Мойсей призначення свого народу?

Варіант відповіді

Мойсей був переконаний у тому, що Господь послав ізраїльський народ нести духовні цінності всьому світові:

*О Ізраїлю, ти той посол
І будучий цар світу!
Чи не тямиш посольства свого
І його заповіту?
Твоє царство не з сеї землі.
Не мирська твоя слава!
Але горе, як звабить тебе
Світова забава.*

Мойсей страждає, що його народ не розуміє свого призначення, забув приниження й утиски і шукає собі інших богів, сподіваючись, що вони дадуть багатство і славу. Пророк бачить прекрасне майбутнє Ізраїлю з Єговою

переконує ізраїльтян в тому, що житимуть вони на “обітованій землі” за законами Божими.

Фрагмент фільму (10 заповідей)

Ця ідея втілюється і режисером Роджером Янгом у кінофільмі “Мойсей”

Отже, 10 Божих заповідей – дороговказ для вибору між добром та злом: оскільки все у світі живе за Божими законами – заповідями, то дотримання їх – це добро, а порушення – зло (гріх).

Проповідь Мойсеєм десяти Божих заповідей – тема проекту Ніколауса Шпрюнглі та Ніколауса Шпоррера. Вони створили фонтан. Ми бачимо скульптуру Мойсея, який тримає у лівій руці розкриту книгу з десятьма заповідями, а правою рукою вказує на заповідь “Не створи собі кумира”. Мойсею ще більше додає болю те, що народ, який він так любить, відмовляється від свого щастя і сам викидає себе у безодню страждань. Та заради свого народу він готовий пожертвувати собою.

Знайдіть, будь ласка, рядки, що є підтвердженням цих слів.

Варіант відповіді

*О Ізраїлю! Якби ти знав,
Чого в серці тім повно!
Якби знав, як люблю я тебе!
Як люблю невимовно!
До слів:
Як люблю я безмірно тебе,
А проте покидаю.*

Яким є ставлення людей до осіб яскравих, самозречених, готових віддати своє життя заради світлих ідеалів? Як це показано в поемі?

Варіант відповіді

Одні захоплюються, інші готові іти слідом, ще інші кепкують, зневажають, а дехто ставиться відверто вороже, не вірить у щирість подвижника. Так народжуються недовір'я і наклепи.

У чому звинувачує Мойсея Азазель і чи поділяєте ви ці звинувачення ?

Варіант відповіді

Азазель, злий дух, вважає, що діями пророка керують людські пристрасті – жадання до влади, гордяня. Однак Мойсей заперечує це, бо не прагнув до особистих благ, а труднощі й незгоди терпів разом з народом.

На полотні італійського художника Якопо Тінторетто ми можемо побачити, як Мойсей, рятуючи спраглий народ, добуває зі скелі воду.

Іван Крамської відобразив інший момент благочестивих дій Мойсея. Своєю картиною він підводить нас до думки: пророк має один привілей – більше за інших вболівати за свій народ і молитися за нього.

На полотні зображено Мойсея, який стоїть на молитві, простягнувши до неба руки, урочисто розмовляючи з Богом.

Найуважливіше до Мойсея прислухаються діти. “Пророцькі слова перейшли в кров і душу”.

Молоде покоління, яке виросло на волі уже не прийме ярма. Мойсей не скаламучує чисті дитячі душі повідомленням про безбожний вчинок їхніх батьків, однак виразно звучить застереження сучасникам і прийдешнім поколінням про те, що за злочини батьків розплачуватимуться діти

На зборах ізраїльтян Датан виніс ухвалу прогнати Мойсея, не слухати більше його пророцтв про Божий гнів чи ласку, а зайнятись облаштуванням щоденного життя.

Дайте оцінку його(Датана) діям. Чи були подібні гіркі моменти в житті Франка?

Варіант відповіді

Бажання Датана приземлені, буденні, а Мойсей прагне надихнути народ високими ідеалами, закликає виконати Боже призначення.

А І.Франка називали “декадентом” – відступником від суспільних проблем, звинувачували в нелюбові до народу. Гідну відповідь наклепникам І.Франко дав у віршах “Декадент”, “Сідоглавому”

Чому Мойсей – чоловік одержимий, сильний духом, впевнений у своїх діях – піддався сумнівам?

Варіант відповіді

Нарікання людей на труднощі життя змусили його ще раз замислитися над своїми діями і словами: може, в чомусь винен? Може, заповіти Божі “не справляв, як повинен”? Для нього було важливим – не помилитися, не схибити, діяти у згоді зі своїми благородними намірами та почуттями. Ним рухало прагнення привести народ до благословенного краю, забезпечити іудеям щасливе життя, однак він дослухався і до голосу народу, співчував йому. Хотів ще і ще раз вивірити: чи правильним шляхом веде, чи нема його вини в народних бідах?

Як ви вважаєте, сумніватися – це добре чи погано?

Варіант відповіді

Тільки люди самовпевнені, недалекоглядні ні в чому не сумніваються. Мудрець же шукає підтвердження істині, а тому й сумнівається, шукаючи правильний шлях. До звинувачень він ставиться виважено, помірковано. Так Мойсей розпізнав голос демона, який не допомагає, а прагне зіштовхнути пророка з доленосного шляху.

Образ Мойсея не лише героїчний, а й трагічний. Чому?

Варіант відповіді

Пророк розгублюється в той момент, коли перестає чути голос Бога і втрачає віру у свою правду. Тому, довівши народ до мети, сам не ступає на землю обіцяну.

Хто став продовжувачем справи старого пророка?

Варіант відповіді

Егошуа – "князь конюхів" виступає продовжувачем місії Мойсея, виявляючи високі прагнення і здібність повести народ до берегів Йордану, у майбутню Вітчизну.

Чи дійсно були вагомі причини, аби не шукати землі обітованої? Аргументуйте або заперечте Датанове припущення, що євреї, зростаючи кількісно, в майбутньому могли б скинути з себе єгипетське ярмо.

Фараон ніколи не допустив би демографічного сплеску єврейства. Саме з цієї причини він видав наказ про знищення єврейських первородків-хлопчиків; рабство не об'єднує, а розділяє людей, робить їх дріб'язковими й егоїстичними, насаджує комплекси меншовартості, позбавляє вищої мети, здатності піти на жертву заради неї.

Як назвати євреїв, що піддалися на обіцянки Датана і Авірона - народ чи юрба? Чому?

Що означає поняття "психологія юрби"?

- Чи спроможна юрба без поводиря будувати своє майбутнє?*
- Чи може юрба піднятися до рівня пророків своїх?*
- Чи звучать слова, подібні до Датованих і Авіронових, в наш час?*
- Чи відчуває юрба докори сумління?*

(ні, тільки страх, бо колективних докорів сумління не буває) "... щоб у сю хвилю не заляв нас пророк, бо клятьба мала дивну силу.

" Народ, який кидає у своїх пророків каміння, не має права на щасливе майбутнє.

З якою метою автор вводить легенду про терен?

-Якими рисами характеру повинна бути наділена людина, яка бере на себе відповідальність за долю інших?

"Щоб і захист нам з нього, і честь, і нація, й підмога. Щоб і пан наш він був, і слуга, і мета, і дорога "

"Щоб він був мов світило у тьмі, Мов скарбник його слова "

Обраний Богом народ відзначається здатністю до боротьби за існування. Йому треба не втрачати силу і мужність, щоб іти "на безмежну мандрівку життя", щоб увійти "в далеку будучину".

-Чи можна назвати Франка пророком? Які події в історії України він передбачив?

... Ідуть сили, щоб плем 'я твое
Ще раз вирвать з корінням.

Се залізна стопа
... Робить пустку з загонів.

Се ворожі мечі
Кров юдейськую точать

Онде мати голодная їсть
Тіло свого плоду!

Онде тисячі мруть на хрестах
Цвіт твого народу.

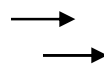
Храм Єгови горить,
І сей раз у останне.

І ще раз недобитки пливуть
У неволю, як ріки.

-Якими прикладами з історії України ви можете підтвердити ці пророцтва?

Динаміка в поемі

юрба   народ
Мойсей   Єгошуа

-Які зміни відбулися в психології людей?

-Що означає бути частиною народу?

" ...в рух має вносить каждая душ частку свого льоту... "

А зараз зверніть будь-ласка увагу на епіграф уроку:

«Воздвигне Україна свого Мойсея»

Подумайте. Як ви розумієте цей вислів? Про кого йдеться в цих рядках?

І. Франко закликає: "Не гасіте ж святого огню".

Що це за святий огонь?

Святий Господній вогонь у серці Мойсея горів аж до його останнього подиху. Тож прислухаймося до пророка і збережімо святе полум'я любові Божої і у своїх серцях, аби бути готовими в будь-яку мить свого життя вчинити подвиг заради Бога, Вітчизни і людини:

Не гасіте ж святого огню,
Щоб, як поклик настане,
Ви могли широсердно сказати:
"Я готовий, о пане!"

І. Франко, як і Мойсей, не побачив плодів своєї праці, але вірив, що український народ здобуде свободу і виконає Божу волю – збудує суспільство вільних громадян.

V. Закріплення і застосування вивченого матеріалу.

Що ж є спільним у образах Мойсея біблійного, Мойсея – героя твору та самого автора, Мойсея у творах мистецтва?

Щоб узагальнити і систематизувати матеріал, висловити своє ставлення до почутого на уроці, ми виконаємо творче завдання: напишемо вірш-сенкан.

А музичний твір В. А. Моцарта "Реквієм за мрією" вас буде надихати.

✚ Складання схеми «Образ Мойсея»

VI. Підведення підсумків уроку.

Проблемні запитання

Чи справдилися ваші очікування, про які ми говорили на початку уроку?

- На якому шляху до омріяної свободи, на вашу думку, перебуває наш народ сьогодні?
- Які моральні й духовні цінності повинні, на вашу думку, мати сьогоднішні поводити нації, українські державотворці?
- Які слова сказав би Мойсей сьогоднішнім українцям?
- Чим переймаються українці сьогодні більше: духовними цінностями чи матеріальними?
- Які вожді ведуть народ за собою сьогодні? Чи вірить їм народ?
- Чи вірите ви, що будемо пишатися своєю Батьківщиною перед світом?
- Чи зміг би я бути людиною, що здатна повести за собою народ? Чи стало б у мене сил? Які риси характеру для цього кроку притаманні мені? Над чим потрібно працювати?

Висновок

Отже, матеріальні потреби українців перевершують сьогодні духовні, не має наш народ гідного вождя, котрий би любив Україну й українців більше ніж самого себе. Треба зміцнювати віру в наших серцях, бо вона робить нас сильнішими, допомагає побороти труднощі і досягти головної мети. А вашою метою є здобувати знання, стати хорошими фахівцями, чесними сумлінними людьми. Вчитися не йти за покликом юрби, а слухати своє серце, відчувати себе частинкою великого народу

VII. Повідомлення домашнього завдання.

- Вивчити пролог напам'ять; написати твір на тему «Кого я бачу сучасним Мойсеєм».

«Твоїм будучим душу я тривожу» — слова, які варто запам'ятати кожному українцю, що не встиг ще усвідомити істини: щасливе майбутнє України — це справа і теперішнього і майбутнього поколінь.

- Опрацювати словник

Юрба - велике безладне неорганізоване скупчення людей, яке не має спільної усвідомленої мети і знаходиться в стані емоційного збудження.

Часто стає інструментом в чийхось руках для досягнення певної мети, легко піддається чужому впливові.

Народ - сукупність людей, які об'єднані певно територією, мовою, національними та культурними традиціями;

Нігілізм - заперечення загальноприйнятих моральних цінностей, ідеалів, моральних норм, традицій.

Скептицизм - філософська концепція, що піддає сумнівну можливість достовірного пізнання світу й існування надійного критерію істини.